

نام و نام خانوادگی :

زمان آزمون :

پایه تحصیلی :

نام درس :

نام دبیر :

نام آموزشگاه :

عنوان آزمون : تست فنون دهم انسانی درس ۸ تاریخ برگزاری ۱۴۰۴/۰۹/۱۵

۱ شکل هجایی هر مصراع را بنویسید. (هجای پایانی را بلند محسوب کنید)
الف) تا به گریبان نرسد دست مرگ
ب) ما را همه شب نمی‌برد خواب

۲ تعداد ارکان عروضی را در هر بیت تعیین کنید.
الف) سوختی جانم چه می‌سازی مرا
ب) دل ببرد از من بتی زیبا نگاری
بر سر افتادم چه می‌تازی مرا
ماه‌رویی سروقدی گل‌گذاری

۳ خط عروضی هر یک از مصراع‌های زیر را بنویسید.
الف) جهت را شش گریبان در سر افکند
ب) نشاید باز جست از خود خدایی

۴ کدام مصراع‌های زیر هموزن هستند؟
الف) تا رنج تحمّل نکنی، گنج نبینی
ب) اگر هوشمندی به معنی گرای
ج) دلا بسوز که سوز تو کارها بکند
د) برو شیر درنده باش از دغل
ه) عجب نیست از گل که خندد به سروی
و) ولیکن ماه دارد قصد بالا

۱ «الف»، «ج»، «ه» ۲ «ب»، «د» ۳ «الف»، «و» ۴ «ب»، «د»، «ه»

۵ با توجه به علامت هجایی مصراع زیر، مصراع دوم مناسب در کدام گزینه آمده است؟
«کی روا باشد که گردد عاشق غمخوار، خوار /»

۱ بی‌تأمل به مقامی دل غافل نرسد
۲ پیش این سیلاب کی دیوار می‌ماند جدا؟
۳ دل نبندیم به اسباب سبک‌سیر جهان
۴ در خرابات آی تا حاصل کنی معیار داری

۶ کدام مصراع‌ها، دو به دو، با یکدیگر هموزن‌اند؟
الف) مینداز خود را چو روباه شل
ب) چه باک آن یک نفس را غم نخوردیم
ج) مرنجان دلم را که این مرغ وحشی
د) که بازی است بی‌مایه بازارگانی
ه) خود افتد در آن چاه خواهی نخواه

۱ الف و هـ / ب و ج ۲ ب و ج / د و هـ ۳ الف و هـ / ج و د ۴ الف و ج / د و هـ

۷ مفهوم بیت «مرنجان دلم را که این مرغ وحشی / ز بامی که برخاست مشکل نشیند» با کدام بیت تناسب مفهومی دارد؟

۱ از سر تعمیر دل بگذر که معماران عشق / روز اول رنگ این ویرانه ویران ساختند

۲ دل نیست کبوتر که چو برخاست نشیند / از گوشه بامی که پریدیم پریدیم

۳ بشکن دل بی‌نوی ما را ای عشق / این ساز شکسته‌اش خوش‌آهنگ‌تر است

۴ شکسته‌دل‌تر از آن ساغر بلورینم / که در میانه خارا کنی ز دست رها

۸ مفهوم کدام بیت به بیت «مرّوت نباشد بر افتاده زور / برد مرغ دون، دانه از پیش مور» نزدیک‌تر است؟
الف) افتاده تو شد دلم، ای دوست دست گیر
ب) شرط است دستگیری درمندگان و من
هر روز ناتوان‌ترم ای دوست، دست گیر

۹ در خوانش، همزه کدام کلمات حذف می‌شود؟

الف) پر از خون دل و پر ز گریه دو روی
ب) فرامرز شیرافکن پهلوان
چنین تا زمانه سرآمد بر او
همی تاخت هر سو چو شیر ژیان

۱۰ با توجه به علائم هجایی در کدام گزینه واژه‌ها تماماً با حذف همزه تلفظ می‌شوند؟

۱ سنگ‌انداز (U---)، سرافراز (U---) ۲ تن‌آسانی (---U)، سخت‌افزار (U-- U-)

۳ گل‌افشانی (U---)، ادب‌آموز (U-- U U) ۴ پیام‌آور (U-- U-)، مردافکن (---)

۱۱ همه‌ی موارد کاملاً در بیت زیر مصداق دارند، به‌جز:

خیزید ای میخوارگان تا خیمه بر گردون زنیم / ناقوس دیر عشقب را بر چرخ بوقلمون زنیم

۱ در بیت دو هجای کشیده وجود دارد و «چرخ بوقلمون» دارای مفهوم کنایی است.

۲ در مصراع دوم، بدون در نظر گرفتن اختیارات، شش هجای کوتاه دیده می‌شود.

۳ واج‌آرایی مصوت در مصراع اول مشهود نیست.

۴ رکن آخر بیت «بوقلمون زنیم» است.

۱۲ تقطیع به ارکان و تقطیع هجایی کدام مصراع، نادرست است؟

۲ مینداز خود را چو روباه شل

م	ی	ن	د	ا	ز	خ	د	ر	ا	چ	ر	و	ب	ا	ه	ش
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

۱ مرنجان دلم را که این مرغ وحشی

م	ر	ن	ج	ا	ن	د	ل	م	ر	ا	ک	ی	ا	ی	ن	م	ر	غ	و	ح	ش
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

۴ آینه ار نقش تو بنمود راست

آ	ی	ن	ا	ر	ن	ق	ش	ت	پ	ن	م	و	د	ر	ا	س
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

۳ بر سر آنم که گر ز دست برآید

ب	ر	س	ر	ا	ن	م	ک	گ	ر	ز	د	س	ت	ب	ر	آ	ی
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

۱۳ خط عروضی مقابل کدام گزینه درست است؟

۱ از آن طلعت خوش وزان آب و آتش [آزان طَلَعَتْ وَزَانْ آبُ آتَشْ]

۲ چه ها می‌کند مادر نفس کلی [چه‌ها می‌کُند مادرِ نَفْسِ کَلّی]

۳ ضعیف است در قرص خورشید چشمم [ضَعِیْفَسْتُ دَرِ قُرْصِ خورشیدِ چَشَمَم]

۴ که در بوشناسی بُدَش اوستایی / [کِ دَر بوشناسی بُدَش اوستایی]

۱۴ کدام دو بیت، هموزن هستند؟

- الف) از دل همچو آهنم، دیو و پری حذر کند / چون دل همچو آب را عشق تو آهین کند
ب) یاد نگار می‌کند قصد شکار می‌کند / روح نثار می‌کند شیر شکار می‌کند
ج) از دل من زاده‌ای همچون سخن / چون سخن آخر فرو خوردم تو را
د) بر او گشته ترسان، بر او گشته لرزان / زهی علّتی کان دواپی ندارد

۱ الف - ج ۲ ب - د ۳ ج - د ۴ الف - ب

۱۵ در کدام گزینه، واژه‌ها فاقد حذف همزه هستند؟

- ۱ من آن وحشی غزالم دامن صحرای امکان را
۲ که هر شاخه گلی دامی است مرغ رشته بر پا را
۳ ندارد مزرع ما حاصلی غیر از تهیدستی
۴ که صد دریای آتش از شراری می‌شود پیدا

۱۶ الگوی هجایی کدام مصراع در برابر آن نادرست نوشته شده است؟

- ۱ با هرکه وفا کنم به دردم دارد: — — — — — U — U — U — —
۲ آتش به جهان من کشیدی: — — — — — U — U — U — U —
۳ بر چهره‌ی آفتاب خالت: — — — — — U — U — U — U —
۴ بنگر که باز بر گل خوش‌بو چه می‌رود: — — — — — U — U — U — U —

۱۷ در کدام گزینه خط عروضی و رمز هجاها نادرست آمده است؟

- ۱ آوازه — آواز (آ / وا / ز) - مقرر — مقررری (مُ / قَر / رَ / ری)
۲ اوراق — اوراق (أ / را / ق) - غم‌خوارگان — غم‌خوارگان (غَم / خوار / ر / گان)
۳ مخزن‌الاسرار — مخزنلُ اسرار (مَخ / زَ / نُل / اَس / رار) - حلقه به گوش — خلقِ ب گوش (خَل / قِ / بِ / گوش)
۴ قافیه‌دار — قافی‌دار (قا / فی / ی / دار) - جمال‌الدین — جمال‌ددین (جَ / ما / لِد / دین)

۱۸ خط عروضی کدام گزینه کاملاً درست است؟

- ۱ امشب که بزمِ عارفان از شمعِ رویت روشن است (امشَبِ کِ بَزَمِ عارفان اَز شَمعِ رویت رُشَنست)
۲ چه پیش آمد جان را که پس انداخت جهان را (چِ پیشامَد جان را کِ پسنداخت جَهان را)
۳ خرقة را زَنار کردم، خانه را خَمّار کردم (خَرَقِ را زُنّار کردم، خانِ را خَمّار کردم)
۴ سپهدار چون بوالمظفر بود (سپهدار چُن بوالْمُظفَر بُود)

۱۹ واژه‌های «تراویدن - ترسناک - دلداری - زمین‌لرزه» به ترتیب، با واژه‌های کدام گزینه هموزن‌اند؟

- ۱ رهاییدن - بی‌بهار - انسانی - زبانه‌دار
۲ غریبانه - کاینات - کوچیدن - تصاویر
۳ پریشانی - خاطرات - بارانی - نهانگاه
۴ زمستانی - پنجره - تنهایی - کماندار

۲۰ رکن دوم در مقابل کدام گزینه، نادرست است؟

۱ آن کیست کز روی کرم با ما وفاداری کند؟ {رو ی کَ زَم}

۲ گر چه دارد او جمالی بس جمیل {او جَ ما لی}

۳ گفت ببخشند گنه، می بنوش {د گُ نَه می}

۴ میارید در ماتمم جز رباب {د دَر ما}

۲۱ در همهی گزینه های زیر خطّ عروضی مقابل مصراع درست است؛ به جز:

۱ که دایم با کمان اندر کمین است (کَ دا یم با کَ ما نَن دَر کَ می نَسْت)

۲ بر آن چشم سیه صد آفرین باد (بَ ران چَش مِ سی یَه صَد آ فَرین باد)

۳ جمالت معجز حسن است لیکن (جَ ما لَت مُع جَ ز حُس نَس ت لی کِن)

۴ خم زلف تو دام کفر و دین است (خَ م زُل فِ ت دَم کُف ر و دِی نَسْت)

۲۲ اگر بخواهیم دو بیت هم وزن داشته باشیم، جاهای خالی را باید با واژگان کدام گزینه تکمیل کنیم؟

«بنگر ز چون شدم چون گردون شدم / وز ناوکت پر خون شدم از من چرا رنجیده‌ای؟
گر من در غمت خونم در گردنت / فردا بگیرم دامن از من چرا رنجیده‌ای؟»

۱ عشقت - گردنده - بسوزم - یارا

۲ غمت - حیران - بمانم - چنین

۳ هجرت - سرگشته - بمیرم - بتا

۴ دستت - دیوانه - کشته شدم - ای گل

۲۳ وزن عروضی کدام بیت، تکرار (— — U) است؟

۱ ای صبا امشبم مدد فرمای / که سحرگه شکفتنم هوس است

۲ جهاننا چه بدمهر و بدخو جهانی / چو آشفته بازار بازارگانی

۳ زین درد خون گریست سپهر و ستاره هم / خون گشت قلب لعل و دل سنگ پاره هم

۴ معشوقه بسامان شد تا باد چنین بادا / کفرش همه ایمان شد تا باد چنین بادا

۲۴ با توجه به علامت هجاها، چند واژه با حذف همزه تلفّظ شده است؟

(دل افسرده = U — — —) (کارآفرین = — U — —) (خوش‌آهنگ = U — — —) (آتش‌افروز = U — — — U — —) (درآمد = — — U — —)
(ره‌آورد = U — — — U — —) (واج‌آرایی = — — — U — —)

۱ شش

۲ پنج

۳ سه

۴ چهار

۲۵ علامت‌گذاری هجاها در کدام گزینه نادرست است؟

۲ اندوهگین: U — U — —

۱ لاک‌پشت: U — U — —

۴ خانه‌دار: U — U — —

۳ آتش‌بار: U — — —

۲۶ در مصراع اول بیت زیر، چند هجای کوتاه وجود دارد؟

تو از هر در که بازآیی بدین خوبی و زیبایی / دری باشد که از رحمت به روی خلق بگشایی

۱ چهار

۲ هشت

۳ نه

۴ سه

۲۷ مصراع: «ندارد درد ما درمان دریغا» با کدام مصراع هموزن است؟

۱ چه رفتن ز پیمان، چه گشتن ز دین

۲ ندانم جز این عیب مر خویشتن را

۳ رهی بس دور می‌بینم در این ره

۴ اگر بر جای من غیری گزیند دوست، حاکم اوست

۲۸ واژه‌ی مشخص شده در بیت زیر، با حذف همزه علامت‌گذاری می‌شود یا بدون حذف همزه؟ آن واژه را تقطیع نمایید.
«من از آن حُسن روزلفزون که یوسف داشت دانستم که عشق از پرده‌ی عصمت برون آرد زلیخا را»

۲۹ در کدام گروه کلمات «ا»، «و»، «ی» دو حرف محسوب می‌شوند؟

۱ مصوّت، نوع، عین، ول، پیغمبر

۲ افسرده، وصله، پیوند، عیب، روش

۳ خوش برخورد، بیت، سرو، روزنه، پیوست

۴ آسوده، فراخور، عروضی، اشعار، بیداد

۳۰ واژه‌های کدام گزینه، به ترتیب با کلمات زیر هموزن است؟
«آشفته، مرگبار، تکالیف»

۱ بیداد، استوانه، نمودار

۲ بنفشه، خواندیم، روزگار

۳ تنهایی، رستخیز، مضامین

۴ خوابیده، آسمان، مقابله

۱ الف) $-U - -UU - -UU -$

ب) $--U - U - UU - -$

۲ الف) شش رکن

ب) شش رکن

۳ الف) جَ هَت را شِش گَ ری بان در سَ رَف کَند

ب) نَ شایِد باز جُس تَز خُ دَ دا بی

۴ گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

مصراع‌های «ب» و «د» هم‌وزن هستند، علامت‌های هجایی دو مصراع بدین‌گونه است: $U - -U - -U -$
تشریح سایر ابیات:
(الف):

تا	رن	ج	ت	حم	مل	ن
-	-	U	U	-	-	U
ک	نی	گن	ج	نَ	بی	نی
U	-	-	U	U	-	-

(ج):

دِ	لا	ب	سو	ز	کِ	سو	زِ
U	-	U	-	U	U	-	U
تْ	کا	ر	ها	ب	ک	ند	
U	-	U	-	U	U	-	

(ه):

عَ	جب	نی	س	تَز	گل
U	-	-	U	-	-
ک	خن	دد	ب	سر	وی
U	-	-	U	-	-

(و):

وَ	لی	کن	ما	ه	دا
U	-	-	-	U	-
رد	قَص	د	با	لا	
-	-	U	-	-	

نکته: مصراع «ه» یک هجای بلند از موارد «ب» و «د» بیشتر دارد، به همین دلیل با آن‌ها هم‌وزن نیست.

$$-U- / - -U- / - -U- / - -U-$$

نشانه‌های هجایی بیت‌های الف و هـ: $-\cup / - - \cup / - - \cup / - - \cup$
 نشانه‌های هجایی بیت ب: $- - \cup / - - - \cup / - - - \cup$
 نشانه‌های هجایی بیت‌های ج و د: $- - \cup / - - \cup / - - \cup / - - \cup$

نباشیم زیرا دل شکسته را به هیچ شکل نمی‌توان درست کرد. مفهوم سایر گزینه‌ها:
(۱) از روز ازل با غم و ویرانی آفریده شده است.
(۲) هر چه دل شکسته‌تر باشد، بیشتر به خدا نزدیک است و ارزشمندتر.
(۳) غمگین و دل‌شکسته هستم.

(ب) شیرافکن

سرافراز سَ، رف راز U—U

(۲) تن آسانی (تَنا سانی U ---)

سخت افزار (سخت افزار U---)

(۴) پیام آور (بَیْا مَآوَر) (---U---

مرد افکن (مَر دَف کن ---)

۱- خیز و عشق دو هجای کشیده هستند. توجه داشته باشید که طبق گفته کتاب هجای کشیده آخر دو مصراع همواره بلند در نظر گرفته می‌شود. چرخِ بوقلمون نیز اشاره به دورنگی روزگار دارد و دارای مفهومی کنایی است.

۲- بدون در نظر گرفتن اختیارات، در مصراع دوم این هجاهای کوتاه وجود دارند: سِ - رِ - خِ - زَ، توجه داشته باشید که بوقلمون یک واژه دوتلفظی است و اینجا به ضرورت وزن بوقلمون تلفظ می‌شود. (سکون روی ل)

۳- واج‌آرایی مصوت ا در مصراع نخست مشهود است.

۴- رکن آخر بیت «قلمون زنیم» است.

مَیْنِ	دَا	زِ	خُدَا	رَا	چُ	رَو	بَا	هَ شَکْلِ
--------	-----	----	-------	-----	----	-----	-----	-----------

(۲) چه ها U -- چه ها
(۳) خورشید ← خُرشید
(۴) اُوستایی ← اوستایی

۱۴ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. همان‌طور که بارها گفته‌ایم، هدف از طرح چنین سؤالاتی تقویت قوای شنوایی عروضی و عادت دادن دانش‌آموزان عزیز به خوانش روان و آهنگین اشعار است. با وجود این، وزن هر گزینه برای آموزش بهتر ارائه می‌گردد:

الف و ب) دو بار $(-U - U / - UU)$

ج) دو بار $(--U-)$ + یک بار $(-U-)$

د) چهار بار $(-U-)$

۱۵ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. واژه‌هایی که در هر گزینه، دارای حذف همزه هستند، عبارت‌اند از:

۱) مَنْ آن (مَن نان)

۲) دامی است (دا می ست)

۳) غَیر آز (غی رَز)

توجه: وزن همهٔ مصراع‌ها، چهار بار $(--- U)$ است.

۱۶ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. تقطیع گزینه‌ی (۲):

آ	تش	ب	ج	ها	ن	من	ک	ش	دی
-	-	U	U	-	U	-	U	-	-

۱۷ گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

اوراق ← اوراق (او / راق) غم‌خوارگان ← غم‌خارگان (غَم / خا / ر / گان)

۱۸ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه ۱: (امشَبْ کِ بَزَمِ عارفانِ آز شَمْعِ رویتِ رُوشَنست)

گزینه ۳: (خَرَقِ را زُننارِ کردم، خانِ را خَممارِ کردم)

گزینه ۴: (سپهدار چُن بُلْمُظفَر بُود)

۱۹ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. تراویدن و پریشانی: $U---U$ / ترسناک و خاطرات: $U-U-$ / دلداری و بارانی: $---/$

زمین‌لرزه و نهانگاه: $U--U$

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) رهاییدن: $U---U$ / بی‌بهار: $U-U-$ / انسانی: $---/$ / زبانه‌دار: $U-U-U$

۲) غریبانه: $U--U$ / کاینات: $U-U-$ / کوچیدن: $---/$ / تصاویر: $U--U$

۴) زمستانی: $U---U$ / پنجره: $UU-$ / تنهایی: $---/$ / کماندار: $U--U$

۲۰ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. رکن دوم در گزینه‌ی پاسخ: {شَن د گُ نَه}

۲۱ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. اصلاح گزینه پاسخ: خَم زُل فِ تْ دَا مِ کُف رُ دِی نَسْت

۲۲ گزینه ۳ پاسخ صحیح است.

بن	گر	ز	هـ	ر	چو	ش	دم	سر	گشت	ت	چو	گر	دو	ش	دم
-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
وز	نا	و	کت	پر	خو	ش	دم	از	من	چ	را	رد	جید	د	ای
-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
گر	من	ب	مید	رم	در	غ	مت	خو	نم	ب	تا	در	گر	د	نت
-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
فر	دا	ب	گید	رم	دا	م	نت	از	من	چ	را	رد	جید	د	ای
-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-

۲۳ گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

ج ها نا چ بد مه ر بد خو ج ها نی

--U|--U|--U|--U

۲۴ گزینه ۴ پاسخ صحیح است.

در واژه‌های: کارآفرین (ک ا ر ا ف ر ی ن) آتش افروز (آ ت ش ف ر و ز)

درآمد (د ا ر ا م د) ره‌آورد (ر ه ا و ر د) حذف همزه صورت گرفته است.

۲۵ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. گزینه ۲: اندوهگین: --U--

نکته: به جای کوتاه حساب کردن مصوت پیش از نون ساکن، می‌توانیم برای سهولت حرف نون را حذف کنیم.

۲۶ گزینه ۱ پاسخ صحیح است.

ت	/	از	/	هر	/	در	/	ک	/	با	/	زا	/	یی	/
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	-	-	-	-
ب	/	دین	/	خو	/	بی	/	ی	/	زی	/	با	/	یی	/
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	-	-	-	-

۲۷ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. هجاهای مصراع سؤال با مصراع گزینه (۳) یکی است، پس هموزن هستند.

ن دا رد در د ما در م ل د ری غا / ر هی بس دو ر می بی نم د ر ی ن ره

--U---U---U|--U---U---U

۲۸ با حذف همزه: رو / زف / زون ---

گزینه‌ی ۴ پاسخ صحیح است. «ا»، «و»، «ی»، در صورتی دو حرف حساب می‌شوند که دومین حرف هجا باشند و مصوّت بلند محسوب شوند. در واژه‌های گزینه‌ی ۴ این اصل محقق می‌شود.

آسودِ فَرَا خُرْ عَ رو ضی آش عار بی د ا د

++++++

واژه‌های سایر گزینه‌ها فاقد مصوّت بلند می‌باشند و «ا»، «و»، «ی» در آن‌ها صامت می‌باشند.

گزینه‌ی ۱ پاسخ صحیح است. دو کلمه در صورتی هم وزن می‌باشند که تعداد و نظم هجاهای آن دو، یکسان باشد. واژه‌های: آشفته، مرگبار، تکالیف، به ترتیب با واژه‌های: بیداد، استوانه، نمودار، هم وزن هستند.

آ شُتِ مَر گ با ر تَ کا لیف

فـ

تقطیع هجایی - - - - -

بی دا د اُس تْ وا نِ نِ مو دار

۴	۱	۲	۳	۴
۵	۱	۲	۳	۴
۶	۱	۲	۳	۴
۷	۱	۲	۳	۴
۱۰	۱	۲	۳	۴
۱۱	۱	۲	۳	۴
۱۲	۱	۲	۳	۴
۱۳	۱	۲	۳	۴
۱۴	۱	۲	۳	۴
۱۵	۱	۲	۳	۴
۱۶	۱	۲	۳	۴
۱۷	۱	۲	۳	۴
۱۸	۱	۲	۳	۴
۱۹	۱	۲	۳	۴
۲۰	۱	۲	۳	۴
۲۱	۱	۲	۳	۴
۲۲	۱	۲	۳	۴
۲۳	۱	۲	۳	۴
۲۴	۱	۲	۳	۴
۲۵	۱	۲	۳	۴
۲۶	۱	۲	۳	۴
۲۷	۱	۲	۳	۴
۲۹	۱	۲	۳	۴
۳۰	۱	۲	۳	۴

